

Lijst van vragen – totaal

1

Bent u bereid het prijspeil 2009 te berekenen voordat de Kamer besluit over de aanschaf van testvliegtuigen? Zo nee, waarom niet?

2

Bent u bereid om alsnog vraag 9 te beantwoorden, aangezien deze niet beantwoord is?

3

Bent u (in antwoord op uw antwoord op vraag 7) bereid nu al een exactere schatting te geven, omdat de uitstapkosten ook relevant zijn indien besloten wordt niet mee te doen aan testfase? Wanneer zal de Kamer de jaarrapportage ontvangen? Wanneer gaat u in op de knelpunten zoals de Algemene Rekenkamer (ARK) die formuleert?

Welke bedragen zullen er in de komende begrotingen per jaar uitgetrokken worden voor het project vervanging F-16? Welke bezuinigingen levert het niet meedoen aan de testfase op?

4

Kunt u de vragen 17 en 41 graag alsnog beantwoorden?

5

Waarop baseert u de stelling dat consortium buy en dergelijke constructies zullen leiden tot meer prijs- en productiestabiliteit? Wat is de exacte stand van zaken met betrekking tot de consortium buy? Wanneer zijn wie bij elkaar gekomen en wat is er voorgesteld? Wat heeft Nederland voorgesteld?

6

Klopt het dat er momenteel nog steeds testen gedaan worden met de prototypes om het geluidseffect van de vliegtuigen te meten? Welk effect zal dit hebben op de huidige tijdslijn?

7

Om hoeveel vacatures gaat het exact in uw antwoord op vraag 25?

8

Wanneer is de site survey op de vliegbasis Volkel voorzien? Wat wordt er onderzocht tijdens een dergelijke survey? Is er een verslag van? Kan deze met de Kamer gedeeld worden? Waarom zouden de eerste F-35's op Leeuwarden gestationeerd worden? Wat is hier de ratio achter?

9

Kunt u vraag 39 graag alsnog beantwoorden, ook met het oog op het commentaar van de Amerikaanse rekenkamer, de Government Accountability Office (GAO)?

10

Waarom heeft het kabinet geen appreciatie gegeven over het PriceWaterhouseCoopers-rapport inzake de werkgelegenheid door deelname aan de F-35 toen dit rapport aan de Kamer werd gestuurd?

11

Kunt u vraag 40 alsnog beantwoorden in prijspeil 2008? Wanneer is de berekening voor het prijspeil 2009 bekend? Is inmiddels de exacte stuksprijs bekend? Stuurt u die informatie aan de Kamer? Met welk

bedrag is de onzekerheidsopslag verhoogd? Wat wordt bedoeld met stijging commonality cv-variant?

12

Is de motor inbegrepen bij de kale stuksprijs?

13

Bent u bereid bij uw Amerikaanse collega bewindspersonen te informeren in hoeverre zij toestemming zouden geven om de NAVO-kernwapentaak met een ander dan een Amerikaans vliegtuig uit te oefenen? Zo nee, waarom niet?

14

Kunt u vraag 49 graag alsnog beantwoorden?

15

Over welke kosten heeft u het in uw antwoord op vraag 51? Bent u bereid om dan ook in uw antwoord de hoogte van de kosten op te nemen? Welke hoge kosten gaan gepaard met «van de plank kopen»?

16

Kunt u aangeven en toelichten waarom het afdrachtpercentage van 10,3% naar 10,1% is gegaan?

17

Kunt u voor de Production & Sustainment Memorandum of Understanding (MoU) die als subset van de Production, Sustainment and Follow-on Development (PSFD) MOU eind 2006 is afgesloten, aangeven wat de concrete status is van Denemarken en Turkije die vooralsnog niet hebben ondertekend? Gaat u de tekst van de subset voorleggen aan de Kamer?

18

Bent u voornemens om zoals het monitoringsrapport stelt «Ook de kosten die buiten de projectdefinitie vallen, maar wel gerelateerd zijn aan de verwerving van de Joint Strike Fighter (JSF)» op eenzelfde wijze eenvormig weer te geven in uw brieven naar de Kamer?

19

Wat is u actie op de opmerking: «De Auditdienst Defensie merkt op dat betrouwbaarheid van de gegevens die de projectorganisatie hanteert beperkt is»?

20

Bent u van mening dat wanneer broninformatie is «gebaseerd op schattingen en veronderstellingen» dit bevestigt hoezeer de JSF-casus onzeker en op drijfzand is gebaseerd, en het wenselijk is eerst zekerheid en meer betrouwbare gegevens te verkrijgen?

21

Hoe ziet u in dit licht de opmerking van de Pentagon materieelchef John Young in een intern memo van 16 januari 2009 (waarin hij o.a. stelt: «Helaas, is de JSF ook het programma dat de lijst aanvoert bij alle kostengroei analyses met een totale kostengroei van US\$ 69 miljard (boven de oorspronkelijke US\$ 229 miljard). De JSF ontwikkelingskosten zijn gegroeid met US\$ 16 miljard en 38% hoger dan geschat in 2001»)? Hoe ziet u in dit licht de volgende stelling van John Young over informatie inzake kosten waarop de kandidatenevaluatie uit 2001 is gebaseerd die heeft geleid tot de beslissing tot deelname aan de ontwikkeling van de JSF: «To be clear, the future of the JSF cost growth was largely written in

2001 when budget an pricing decisions were made in 2001 based on the inadequate knowledge gained from the JSF technology demonstrators»? En hoe beschouwt u het door John Young vastgestelde risico van overlap tussen testen en productie, of zoals Young het stelt: «to spend a little more in the early development, prototype phase to be more knowledgeable buyers and to avoid paying more than expected later because we lacked a mature understanding of the design as we moved to final development and production»?

22

Wat is het concrete resultaat van de site survey op de vliegbasis Leeuwarden gehouden in het najaar van 2008?

23

Wat waren de kosten van de site survey? Hadden deze kosten niet bespaard kunnen worden tot na het bekend worden van de definitieve uitkomst van de kandidatenvergelijking? Is een dergelijke site survey gedaan voor de F-16 Block 60 en Saab Gripen NG? Zo nee, waarom niet? Is het juist dat de aanpassingen voor de 270 volt voorziening alleen noodzakelijk zijn voor de F-35? Is het juist dat de aanpassingen voor de nieuwe onderhoudshangaar alleen noodzakelijk zijn voor de F-35 (en beslist niet voor de F-16 Block 60 en Saab Gripen NG)? Zijn deze overwegingen meegenomen in de kandidatenvergelijking? Waarom zijn de vragen over infrastructuur wel opgenomen in de Request For Information (RFI) van 1999 en waarom niet in de questionnaire? Wie heeft de beslissing genomen deze de vragen over infrastructuur weg te laten uit de questionnaire van mei 2008? Sinds wanneer is bekend dat voor motoronderhoud van de JSF meer ruimte nodig is en dat een 270 volt installatie nodig is?

24

Bent u nog steeds van mening dat men meer moet uitgaan van de gegevens van het JSF Program Office (JPO) en het Pentagon i.p.v. gegevens van de GAO?

25

Welke orders verwacht u, behoudens de nog onzekere order van Israël, tot 2019, d.w.z. de voor Nederland relevante contractperiode? Welke concrete aanwijzingen zijn daarvoor?

26

Bent u van mening dat er eerst goede, gedegen en betrouwbare informatie moet zijn voordat er een beslissing genomen kan worden over verdere deelname aan het JSF-project of de aankoop van testtoestellen, zeker wanneer over het verwervingsbudget in het rapport van de ARK is gesteld dat «de auditdiensten van Defensie en Economische Zaken_ geen uitspraak kunnen doen.»?

27

Waarom legt u de vinger niet bij de beperkte waarde van de kale kostprijs als maatstaf voor begrotingscalculaties? Waarom geeft u niet aan dat de Amerikaanse begrotingsgegevens een bodem aangeven en dat dit als maatstaf in ieder geval betrouwbaarder is als ondergrens in calculaties en als vergelijkingsmaatstaf?

28

Wat is uw mening over de berichtgeving in The Jerusalem Post¹ dat de prijs rond de US\$ 100 miljoen uitkomt, in plaats van de eerder genoemde US\$ 50–60 miljoen per toestel?

---

¹ Jerusalem Post, 8-2-2009, blz. 3; «Sky-high price of US fighter jet endangers Israeli purchase».

29

Waarom gaat u niet in op de problematiek inzake de verlening van de System Development and Demonstration (SDD) fase met zowel gevolgen voor de defensiebegroting (prijs, onzekerheid, enz.) als voor de business case? Waarom gaat u niet in op het risico dat extra kosten gemoeid zijn met het schuiven van kosten van Block 3 naar Block 4? Wat is de invloed van deze verlenging op het totale ontwikkelingsbudget van het JSF project? Wat betekent deze verlenging voor de business case orders? Wat betekent deze verlenging voor de mogelijkheid een «multi year price» te hebben, waar de Amerikaanse wetgeving verbiedt om voorafgaand aan het einde van een SDD-traject multi-year orders te plaatsen en dus multi-year prijzen af te geven? Welke kosten zijn gemoeid met de upgrade, buiten de SDD fase vallend, voor upgrade van Block 3 naar Block 4, 5 en 6? Was dit in 2002 voorzien? Was dit in het voorjaar van 2008 voorzien? Is aan Nederland ook een extra bijdrage gevraagd voor de SDD fase?

30

Hoe kunt u het ontstane gat in de Initial Operational Test & Evaluation (IOT&E) fase van € 100 miljoen uitleggen? Kunt u een detail berekening geven? Is het mogelijk om, alvorens akkoord te gaan met het contract voor het eerste testtoestel, een gegarandeerde «not to exceed» prijs voor het tweede toestel te ontvangen?

31

Welke concrete regeringsdocumenten en concrete voorstellen vanuit het JPO zijn er over de consortium buy? Betekent het hanteren van een «consortium buy prijs» dat er aanvankelijk geen fictieve prijs meer betaald wordt die later, aan het eind van de «lijn» verrekend wordt? Met hoeveel ontwikkelpartners is overeenstemming bereikt om de «consortium buy prijs methodiek» te hanteren? Wanneer valt er wat dit betreft een beslissing? Welke landen staan niet alleen positief tegenover het invoeren van een «consortium buy prijs», maar willen zich er ook voor inzetten? Wat is als dit niet doorgaat het effect op het budget? Heeft doorrekening plaats gevonden van diverse scenario's?

32

Wat vindt u van de berekening van de ARK inzake uitstapkosten en bent u bereid om de aanbeveling uit te voeren om deze in het komende beslissingstraject door te rekenen en mee te nemen in de totale afweging?

33

Houdt u, ondanks de overduidelijke aanwijzingen van het tegendeel, nog steeds vast aan de nu al jaren zo overduidelijk onzekere grondslag van 4500 te produceren toestellen? Gaat u de Kamer een overzicht verstrekken per land, verwachte order, tijdsperiode en verwacht aantal van harde uitstaande JSF productieorders en van verwachte orders in de toekomst, inclusief onderbouwing met bronmateriaal?

34

Staat u nog steeds achter de conclusies in het PriceWaterhouseCoopers rapport inzake de business case? Zo nee en ja, waarom?

35

Acht u het aan uzelf of aan de Kamer te oordelen over uitvoerigheid van aan de Kamer gezonden informatie en de toegevoegde waarde van een halfjaarlijkse rapportage over het project Vervanging F-16?

36

Hoe reëel acht u een projectbudget dat gebaseerd is op niet-bindende informatie?

37

Op basis van welke aannames, welk onderzoek of welke gegevens wordt gesteld dat de orders voor de Nederlandse industrie «waarschijnlijk» zouden afnemen wanneer besloten wordt deelname aan de ontwikkeling van de SDD te staken? En zou ditzelfde gelden wanneer deelname aan de SDD wel wordt afgerond, maar verdere deelname aan volgende fasen zal worden gestaakt?

38

Wat wordt bedoeld met «aanzienlijk» hogere uitstapkosten? Waar moet rekening mee worden gehouden?

39

Acht u het aan uzelf of aan de Kamer te bepalen wanneer het relevant is de uitstapkosten van het JSF project te weten?

40

Bent u alsnog bereid een exacte berekening van de uitstapkosten, waarin alle door uzelf opgesomde handelingen zijn verwerkt, te maken? Zo nee, waarom niet?

41

Kunt u de stelling onderschrijven dat het voor de Kamer, gezien het feit dat er tot op heden slechts gerekend is met niet-bindende prijsinformatie, relevant is op dit moment al te weten wat de exacte uitstapkosten zullen zijn van beëindiging van Nederlandse deelneming aan zowel de SDD als de PSFD-fase? Zo nee, waarom niet?

42

Kan alsnog de vraag beantwoord worden of het kabinet de opvatting van de ARK deelt dat in de informatievoorziening naar de Kamer meer aandacht besteed kan worden aan knelpunten in de projectorganisatie?

43

Kan alsnog, zoals door de Kamer verzocht, in een overzicht worden voorzien van door het kabinet waargenomen knelpunten in de projectorganisatie, zonder hierbij te verwijzen naar de nog te ontvangen jaarrapportage? Zo nee, waarom niet?

44

Uit welk concreet door uw ministerie gevoerde beleid, anders dan beleid direct voortkomend uit de afspraken uit het coalitieakkoord zoals de actualisering van de kandidatenvergelijking, blijkt dat door de projectorganisatie Vervanging F-16, in tegenstelling tot de constatering van de ARK, weldegelijk rekening wordt gehouden met mogelijke gevolgen van een uiteindelijke keuze voor een vervanging van de F-16 ánders dan door de JSF?

45

Kunt u aangeven wanneer er in februari 2007, na de totstandkoming van het coalitieakkoord waarin is vastgelegd dat er opnieuw een kandidatenvergelijking zal plaatsvinden, voor het eerst contact is opgenomen met de producenten (Eurofighter, Rafale, Saab) van jachtvliegtuigen anders dan de JSF?

46

Kunt u een nadere specificatie geven van de manier waarop de personele bezetting in het project Vervanging F-16 verbeterd is? Op welke manier heeft dit er in 2008 toe bijgedragen dat projectrisico's zijn verminderd?

47

Hoe is volgens u te verklaren dat, ondanks het gegeven dat het kabinet de mening van de ARK deelt dat het van belang is dat de kosten van het project Vervanging F-16 zo volledig mogelijk, transparant en onderling vergelijkbaar aan de Tweede Kamer worden gepresenteerd, de ARK dit jaar opnieuw constateert dat op dit punt verbeteringen mogelijk zijn?

48

In hoeverre is er, na de verschijning van het meest recente rapport van de GAO «Accelerating Procurement before Completing Development Increases the Government's Financial Risk», reden om het tot op heden begrote budget voor de exploitatie van de mogelijk door Nederland aan te schaffen F-35A toestellen voor de gehele levensduur van de toestellen bij te stellen?

49

Kan de Kamer uiterlijk vóór 1 april a.s. inzage krijgen in de actualisering van de «levensduurkosten» voor 85 aan te schaffen JSF-toestellen (F-35A) gebaseerd op de prognoses van de laatste GAO-rapportages (waaronder de rapportage met als kenmerk 09-303), uitgaande van een levensduur van 8000 uur over 30 jaar, inclusief de tussentijdse vervangingen van de motoren vanwege de verwachte beperkte levensduur, en afgezet tegen de oorspronkelijke begroting van deze kosten uit 2001, zowel voor de begrote totalen als per vlieg uur? Kunt u hier tevens een toelichting op geven?

Kunnen daarbij ter vergelijking ook dezelfde kosten aangegeven worden die de United States Airforce voor deze levensduurkosten van de F-35 A toen hanteerde en nu hanteert?

Welke gevolgen zou dit hebben voor de meerjarenbegroting van Defensie en de nu lopende Verkenningen?

50

In hoeverre zal in het nog te verschijnen D-document waarin een analyse wordt gemaakt van de levensduurkosten inclusief exploitatiekosten van de vervanger van de F-16, voor alle onderdelen die hierin worden opgenomen, gebruik worden gemaakt van bindende informatie?

51

Acht u het verwonderlijk dat Lockheed Martin, gezien haar positie als producent, een voortrekkersrol speelt in de totstandkoming van een consortium buy? Waarop baseert u dat er in zowel Australië als Nederland politieke steun voor een dergelijke constructie «nadrukkelijk aanwezig» is?

52

Gaat met de inhuur van extern personeel ook een verhoging van het projectbudget gepaard? Zo ja, om welke verhoging gaat het?

53

Kan alsnog de vraag worden beantwoord of er op Nederlandse luchtmachtbases ook site surveys zijn gehouden om te beoordelen of deze bases geschikt zijn voor toestellen anders dan de JSF, wat de reden hiervoor is, en wat dit zegt over de vooringenomenheid bij Defensie? Zo nee, waarom niet?

54

Bent u bereid in de toekomst, in het kader van volledige informatievoorziening en transparantie, wanneer u informatie verschaft over kosten behorende bij het project Vervanging F-16 en het project Verwerving JSF, bij deze kosten te vermelden of deze zijn verkregen op basis van bindende, dan wel niet-bindende informatie? Zo nee, waarom niet?

55

Waarom is, bij de verzending van het PriceWaterhouseCoopers-rapport naar de Kamer, niet door uw ministerie of dat van Economische Zaken opgemerkt dat PriceWaterhouseCoopers er ten onrechte vanuit is gegaan dat Turkije het MoU voor deelname aan de P&S-fase zou hebben ondertekend?

56

Kunt u het gevonden «evenwicht» tussen de lage totale kosten en projectrisico's die samenhangen met de overlap tussen test- en productiefase nader specificeren?

57

Kunt u nader toelichten waarom u de risico's van de huidige inrichting van de Low Rate Initial Production (LRIP) fase «aanvaardbaar» acht? Op basis van welke argumenten, metingen of gegevens wordt een risico al dan niet «aanvaardbaar» geacht? Door wie?

58

Kan worden voorzien in een uitputtende lijst van alle wapens welke op de JSF worden geïntegreerd en gecertificeerd? Kan ook worden voorzien in een uitputtende lijst van (onderdelen van) wapens en/of munitie die wel op de F-16 gebruikt kunnen worden en niet op de F-35? Zo nee, waarom niet?

59

Gaat u, samen met het Nationaal Instituut voor Vliegtuigontwikkeling en Ruimtevaart (NIVR), nog steeds uit van een totaalproductie van 4500 toestellen van de JSF?

60

Kunt u het verschil duiden tussen «uiteindelijk afdrachtpercentage», «vastgesteld afdrachtpercentage», «aangepast afdrachtpercentage» en in de business case «herijkt afdrachtpercentage»?

61

Bent u nog steeds van mening dat de volgtijdelijkheid in het coalitie-akkoord, waarin is vastgelegd dat een contracttekening voor de aanschaf van testtoestellen pas zal geschieden na de herijking van de business case, losgelaten kan worden? Zo niet, wat heeft u tot een nieuw inzicht gebracht?

62

Kan uit uw antwoord op vraag 64 worden geconcludeerd dat u er al vanuit gaat dat in 2010 het kabinet de F-35 als opvolger van de F-16 zal kiezen, aangezien u al rekening houdt met de bestelsystematiek van de F-35?